

Ocena

dorobku naukowego oraz działalności naukowo-badawczej, dydaktycznej, organizatorskiej i popularyzatorskiej dr. Marka Golińczaka w związku z podjętym postępowaniem habilitacyjnym.

1. Charakterystyka sylwetki Habilitanta

Dr Marek Golińczak ukończył studia wyższe magisterskie w Instytucie Politologii Uniwersytetu Wrocławskiego. Stopień magistra politologii uzyskał na podstawie pracy magisterskiej pt.: *Ograniczenie władzy państwowej w koncepcjach Friedricha Augusta von Hayeka i Milтона Friedmana oraz ich recepcja w polskiej myśli politycznej*, której promotorem był prof. Andrzej Antoszewski. Stopień doktora nauk humanistycznych w zakresie nauk politycznych został nadany dr. Markowi Golińczakowi uchwałą Instytutu Politologii Uniwersytetu Wrocławskiego 23 czerwca 2006 roku. Rozprawa doktorska, którą obronił, została zatytułowana: *Związek Radziecki w myśli politycznej polskiej opozycji w latach 1976-1989*. Promotorem pracy był prof. Jerzy Juchnowski, zaś recenzentami w przewodzie doktorskim: dr hab. Andrzej Czajowski i dr hab. Zdzisław Cutter.

Po uzyskaniu stopnia naukowego doktora M. Golińczak pracował w kilku uczelniach wyższych, choć tylko w dwóch na podstawie umowy o pracę, zaś w pozostałych na podstawie umowy cywilno-prawnej:

- w latach 2007-2011 był zatrudniony na stanowisku adiunkta w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej im. Angelusa Silesiusa w Wałbrzychu (stały etat),
- w latach 2007-2013 prowadził zajęcia dydaktyczne w Wyższej Szkole Zarządzania i Finansów we Wrocławiu (umowa cywilno-prawna),

- w latach 2008-2013 prowadził zajęcia ze studentami w Instytucie Politologii i Katedrze Studiów Europejskich Wydziału Nauk Społecznych Uniwersytetu Wrocławskiego (umowa cywilno-prawna),
- w latach 2012-2013 prowadził zajęcia dydaktyczne w Wyższej Szkole Oficerskiej Wojsk Lądowych we Wrocławiu (umowa cywilno-prawna),
- w latach 2017-2019 prowadził zajęcia ze studentami na kierunku „Dyplomacja europejska” (umowa cywilno-prawna),
- od roku 2016 jest zatrudniony na stanowisku specjalisty w Katedrze Studiów Międzynarodowych Uniwersytetu Wrocławskiego.

Reasumując, dr M. Golińczak tylko w krótkim okresie po uzyskaniu doktoratu (2007-2011) był etatowym nauczycielem akademickim. W latach późniejszych (po 2011 roku) jedynie dorywczo prowadził zajęcia dydaktyczne ze studentami kilku wrocławskich (dolnośląskich) wyższych uczelni, choć, należy to podkreślić, wykazywał się w tej dziedzinie dużą aktywnością. Obecnie jest zatrudniony na stanowisku technicznym. Taki życiorys pracy zawodowej niewątpliwie miał istotny wpływ na przebieg kariery naukowej Habilitanta, mocno ograniczając możliwość prowadzenia badań naukowych i publikowania ich wyników.

2. Ogólna charakterystyka dorobku naukowego

Dorobek dr. M. Golińczaka od uzyskania stopnia naukowego doktora w 2006 roku obejmuje: 1 monografię, 4 artykuły w czasopismach, 11 opracowań w pracach zbiorowych (w tym jedno współautorstwo z Piotrem Grobowcem), 1 publikację materiałów źródłowych (współautorstwo z Waldemarem Sęczykiem), „Wstęp” (współautorstwo z Waldemarem Sęczykiem), „Zakończenie”. Ponadto Habilitant jest autorem 2 haseł encyklopedycznych i 3 biogramów w dwóch dalszych publikacjach oraz 1 opracowania (książki) niemającego charakteru naukowego. Opublikował też 5 recenzji naukowych. W swoim dorobku ma również 2 współredakcje opracowań zbiorowych. W sensie ilościowym jest to dorobek dość skromny, tym bardziej, że dr M. Golińczak nie przygotował książki habilitacyjnej.

Stwierdzić też należy, że „dziełem życia” Habilitanta pozostaje jedyna w spisie jego publikacji monografia (*Związek Radziecki w myśli politycznej polskiej opozycji w latach 1976-1989*, Kraków 2009, ss. 307). Wszelako jest to wydana drukiem jego praca doktorska. Nie może więc być brana pod uwagę przy dokonywaniu oceny osiągnięć naukowych Habilitanta. A szkoda, ponieważ monografia ta jest rzetelnym opracowaniem porządkującym i poszerzającym naszą wiedzę na temat poglądów antykomunistycznej opozycji w Polsce

drugiej połowy lat 70. i lat 80. XX wieku dotyczących ZSRR. Książka ta została wyróżniona przez prezesa Instytutu Pamięci Narodowej w konkursie „Najlepszy Debiut Historyczny Roku 2007”.

Największa aktywność publikacyjna dr. M. Golińczaka przypada na lata 2008-2012. W tym czasie wydał drukiem 14 artykułów i opracowań w pracach zbiorowych. Szczególnie intensywnie publikował w 2008 roku, wydając aż 5 tekstów naukowych. Szkoda, że tego dobrego lub przynajmniej zbliżonego do niego tempa nie utrzymał w całym ocenianym okresie. Niestety, po 2012 roku aktywność naukowo-badawcza Habilitanta wyraźnie słabnie. W ciągu kolejnych 7 lat jego dorobek naukowy powiększył się zaledwie o kilka pozycji. W okresie 2013-2016, jeśli pominąć 2 hasła encyklopedyczne zamieszczone w „Encyklopedii Politologii” (2015 r.), nie opublikował żadnego tekstu naukowego. Z kolei w ciągu dwu następnych lat (2017-2018) dorobek dr. M. Golińczaka powiększył się o 3 publikacje, w tym 2 naukowe (opracowania w pracach zbiorowych) i 1 popularyzatorską (nierecenzowaną).

Podobnie rzecz się ma z recenzjami naukowymi Habilitanta. Wszystkie (5) ukazały się drukiem w latach 2007-2008. Później nie opublikował już żadnej recenzji.

Czy zatem w przypadku dr. M. Golińczaka można mówić o zaplanowanym systematycznym i konsekwentnie realizowanym rozwoju naukowym? Czy poszerza pole swoich zainteresowań badawczych? Odpowiedź na pierwsze z tych pytań, niestety, nie może być pozytywna. Natomiast odnosząc się do drugiej kwestii, widać, że dr M. Golińczak pozostając wierny głównemu obszarowi swoich zainteresowań naukowych, a zatem badaniom myśli politycznej polskiej opozycji antykomunistycznej, jednocześnie coraz bardziej ukierunkowuje je na „wydobywanie z cienia” tych środowisk opozycyjnych, które w okresie pierwszego dwudziestolecia III RP były pomijane w opracowaniach naukowych. Chodzi tu o organizacje, do których przyłgnęło określenie „radykalne”, reprezentowane przez takich działaczy, jak Leszek Moczulski, Kornel Morawiecki czy Jerzy Targalski. Habilitant swoimi badaniami stara się wypełnić tę lukę.

Prace składające się na dorobek naukowy dr. M. Golińczaka były publikowane w wydawnictwach związanych z ośrodkami naukowymi (wydawnictwa uniwersytetów: Wrocławskiego, Szczecińskiego, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Zarządzania i Finansów we Wrocławiu, Wydawnictwo Uczelniane PWSZ im. Angelusa Silesiusa w Wałbrzychu, Wydawnictwo Naukowe Akademii Pedagogicznej w Krakowie, Wydawnictwo PWSZ w Gorzowie Wielkopolskim), a także w Wydawnictwie Adam Marszałek, Wydawnictwie Volumen, a ponadto w takich periodykach, jak: „Pamięć i Sprawiedliwość”, „Rocznik Jeleniogórski” i „Sobótka”.

Wywiązując się z obowiązków recenzenta muszę również dodać, że w dorobku Habilitanta nie ma publikacji wysoko punktowanych. Czy oznacza to, że ich poziom jest niski, a wartość naukowa niewielka? Nie można tego powiedzieć. Opracowania dr. M. Golińczaka są na ogół dobre pod względem merytorycznym, oparte na wnikliwych analizach i dobrze udokumentowane. Będzie jeszcze o tym mowa w dalszej części recenzji.

Aktywność badawcza Habilitanta, jak możemy przeczytać na s. 25 autoreferatu, koncentruje się na trzech powiązanych ze sobą problemach: działalności opozycji antykomunistycznej okresu PRL, myśli politycznej oraz procesie przemian w Polsce i w Europie Środkowo-Wschodniej po rozpadzie dwubiegunowego podziału świata. Wszystkie one oczywiście wpisują się w nauki społeczne i dyscyplinę nauk o polityce. Zatem i politologiczny charakter dorobku Habilitanta nie może budzić zastrzeżeń.

Jednocześnie trudno nie dostrzec, że dorobek ten faktycznie jest mało zróżnicowany tematycznie. Poza publikacjami traktującymi o szeroko rozumianej aktywności opozycji antykomunistycznej w Polsce lat 70. i 80. XX wieku, tylko kilka podejmuje inne kwestie: relacje państwo-Kościół w latach 1989-1999, wydarzenia sierpniowe 1980 roku czy działania komunistycznego aparatu represji wobec PSL.

3. Ocena osiągnięcia naukowego

W skład osiągnięcia naukowego, które stanowi cykl publikacji zatytułowany: *Europa Środkowo-Wschodnia w polskiej myśli politycznej. Przypadek polskiej opozycji antykomunistycznej lat 80. XX wieku*, Habilitant włączył 11 opracowań (9 zamieszczonych w pracach zbiorowych, 1 opublikowane w czasopiśmie i 1 będące wyborem materiałów źródłowych).

Swój cykl badawczy Habilitant uporządkował w sposób problemowy. Otwiera go artykuł pt.: *Opozycja polityczna: problemy terminologiczne i definicyjne analizy działalności polskich ugrupowań antykomunistycznych lat 70. i 80. XX wieku*. Jest on ciekawą próbą uporządkowania dyskusji prowadzonych przez różnych badaczy na temat definicyjnych niejasności terminu „opozycja polityczna”. Autor wyjaśnia w nim rolę opozycji w państwie demokratycznym. Powołując się na znane autorytety naukowe (Seymour M. Lipset, Zbigniew Machelski, Robert Dahl, Giovanni Sartori) pisze, że jest ona nieodzownym składnikiem państwa demokratycznego, a jej działalność stwarza optymalne warunki do ułożenia stabilnych stosunków większości z mniejszością. Przywołuje też różne definicje opozycji politycznej, proponowane między innymi przez Krzysztofa Łabędzia, Jakuba

Karpińskiego, Jana Drewnowskiego, Jerzego Wiatra czy Adama Michnika. Zastanawia się, które formy oporu i sprzeciwu wobec władzy w PRL można uznać za opozycyjne. Poszukuje odpowiedzi na pytanie, czym jest opór społeczny i co go łączy z pojęciem opozycja i opozycja polityczna.

Kolejna pozycja z cyklu: *Myśl polityczna polskiej opozycji antykomunistycznej w latach 1981-1989. Wybór materiałów źródłowych*, przygotowana przez Habilitanta wspólnie z Waldemarem Sęczykiem, zawiera przekrojowy zbiór dokumentów programowych wytworzonych przez różne środowiska antykomunistycznej opozycji w Polsce w latach 80. XX wieku. Prezentowane są te z nich, które prowadziły działalność wydawniczą (wydawały własne pismo), oraz działały przynajmniej w skali regionu. Są to między innymi: Niezależne Zrzeszenie Studentów, NSZZ „Solidarność”, Pomarańczowa Alternatywa, Liberalno-Demokratyczna Partia „Niepodległość”, Ruch Polityczny „Wyzwolenie”, Zespół Polityki Polskiej, Ruch „Wolność i Pokój”, Polska Partia Niepodległościowa, Ruch Polityki Realnej, Ruch Wolnych Demokratów, Polska Partia Socjalistyczna. Autorzy podjęli się trudnego zadania. Musieli zlokalizować liczne i rozproszone materiały, dokonać ich selekcji i doboru, a w końcu uszeregować je w określoną i uzasadnioną całość. Opracowanie, mające charakter skryptu dla studentów, jest ważnym uzupełnieniem wcześniej wydanych drukiem zbiorów materiałów, prezentujących dokonania niezależnych środowisk w okresie PRL (*Konfederacja Polski Niepodległej w Krakowie 1979-1989. Wybór dokumentów*, wybór, wstęp i opr. Kasprzycki M., Kraków 2009; *Opozycja demokratyczna w Polsce 1976-1980. Wybór dokumentów*, red. Hemmerling Z., Nadolski M., Warszawa 1994). Przede wszystkim jednak jest ono cennym źródłem informacji na temat aktywności oraz koncepcji, poglądów, postulatów czy stanowisk opozycji politycznej, dotyczących zarówno ówczesnej sytuacji wewnętrznej Polski, jak również jej położenia międzynarodowego. Z zamieszczonych tam materiałów programowych możemy się też dowiedzieć, jakie konkretnie zmiany proponowano przeprowadzić w naszym kraju i w jego relacjach z sąsiadami po uwolnieniu się od komunizmu i kurateli ZSRR.

Dwa następne artykuły z cyklu stanowią w zamyśle, co podkreśla Habilitant na s. 13 autoreferatu, określoną całość. Ich tytuły to: *Spór o „Solidarność”. Przypadek Liberalno-Demokratycznej Partii „Niepodległość”*, napisany wspólnie z Piotrem Grabowcem, oraz *„Solidarność tak, wypaczenia nie”. Percepcja obrad okrągłego stołu na łamach Biuletynu Dolnośląskiego*. Ukazują one podziały w łonie opozycji, powstałe na tle odmiennego postrzegania NSZZ „Solidarność” oraz przygotowań, obrad i rezultatów „Okrągłego Stołu”. Ilustrują bezkompromisowość względem władz komunistycznych PRL działaczy dwóch

radykałnych ugrupowań – Solidarności Walczącej i Liberalno-Demokratycznej Partii „Niepodległość”. Wreszcie opisują krytykę uprawianą przez nich wobec władz „Solidarności”, a szczególnie wobec Lecha Wałęsy.

W kolejnych dwóch publikacjach – *Stosunki polsko-radzieckie i polsko-rosyjskie w publicystyce polskich ugrupowań antykomunistycznych drugiej połowy lat 70. i lat 80. XX wieku. Zarys problemu oraz Percepcja reform Michaiła Gorbaczowa w polskiej publicystyce drugiego obiegu w latach 1985-1989*, omówiona została kwestia, która często była podnoszona w łonie polskich środowisk opozycyjnych, a mianowicie, czy, a jeśli tak, to na jakich warunkach możliwe jest porozumienie, kompromis z władzami na Kremlu?. W pierwszym opracowaniu podkreślono, że stan stosunków polsko-radzieckich ukształtowany w okresie PRL, był powszechnie krytykowany przez działaczy opozycji politycznej i oceniany jako krzywdzący dla Polski, a zatem nie do utrzymania na dłuższą metę. Zwrócono uwagę na brak jednej, akceptowanej przez całe środowisko polskiej opozycji, koncepcji polityki wobec ZSRR/Rosji. Omówiono różne pomysły wysuwane w tym gronie na temat nawiązania możliwych form współpracy z pozostałymi państwami środkowoeuropejskimi w celu prowadzenia wspólnej walki z dominacją Moskwy. Drugi z artykułów zawiera relację z dyskusji, jaka toczyła się w środowiskach opozycji antykomunistycznej w Polsce w związku z przejściem władzy w ZSRR przez Michaiła Gorbaczowa i zapoczątkowanymi przez niego reformami. Autor przedstawia różne opinie i komentarze na ten temat. Podkreśla, że gorbaczowowska pierestrojka i głośność ponownie podzieliła opozycję. Widoczny w tej sprawie dualizm poglądów, z jednej strony przejawiał się brakiem wiary w skuteczność jakichkolwiek prób zmian w ZSRR, z drugiej natomiast nadzieją, że są one możliwe. Autor jednocześnie zwraca uwagę, iż nie można jednoznacznie stwierdzić, że określone środowisko prezentowało „ustaloną linię postrzegania Gorbaczowa”. Przypomina, że liderzy tworzący organizacje opozycyjne często toczyli spory na różne tematy, rzadko prezentując zgodne stanowisko. Stad też dualizm w postrzeganiu reform Gorbaczowa nie był czymś wyjątkowym.

Następne cztery teksty z cyklu: „*Naszą dewizą: wolni i solidarni*”. *Związek Radziecki w publicystyce i programach „Solidarności Walczącej” w latach 1982-1989*, *Postrzeżenie Rosji i Rosjan w publicystyce polskiej opozycji politycznej lat 70. i 80. XX wieku*, *Kwestia ukraińska w myśli politycznej polskiej opozycji antykomunistycznej w drugiej połowie lat 70. i w latach 80. XX wieku* oraz *Idea zjednoczenia państw środkowoeuropejskich w publicystyce polskiej opozycji demokratycznej lat 70. i 80. XX wieku*, odnoszą się w sposób bardziej szczegółowy do kwestii zasygnalizowanych przez Autora w innych publikacjach (np. *Stosunki polsko-radzieckie i polsko-rosyjskie w publicystyce polskich ugrupowań*

opozycyjnych drugiej połowy lat 70. i lat 80. XX wieku). Pierwszy dotyczy postrzegania Związku Radzieckiego przez działaczy i publicystów skupionych wokół Kornela Morawieckiego. Ilustruje on bezkompromisowość i nieufność tego środowiska wobec wschodniego sąsiada Polski oraz niewiarę w możliwość przeprowadzenia jakichkolwiek reform ustrojowych w ZSRR. W artykule podkreślono, że w opinii Solidarności Walczącej tylko rozpad ZSRR może przynieść Polsce niepodległość. Zwraca się też uwagę, iż jej działacze opowiadali się za pełną niepodległością nierosyjskich republik ZSRR oraz nawiązaniem z nimi w przyszłości bliskiej współpracy. W drugim tekście stosunek do Związku Radzieckiego został przedstawiony z perspektywy wielu, reprezentujących różne nurty, antykomunistycznych organizacji. Autor dowodzi w nim, że stanowisko polskiej opozycji w tej sprawie, podobnie jak w wielu innych, nie było jednoznaczne. A Rosję postrzegano na trzy różne sposoby: jako twór obcy cywilizacyjnie, jako stały czynnik w polskiej polityce, przekształcający się z autokratycznego imperium w totalitarne mocarstwo, i wreszcie jako nową jakość, gdzie specyficzne rosyjskie cechy miały charakter drugorzędny. Twierdzi również, że polski ruch opozycyjny w analizowanym okresie nie miał zabarwienia antyrosyjskiego, w zdecydowanej części nie był też antysocjalistyczny. Był natomiast bez wątpienia antykomunistyczny. Podkreśla, iż działacze opozycji demokratycznej nie mieli wątpliwości, że Polacy nigdy nie pogodzą się z dominacją Kremla i będą dążyli do uzyskania pełnej niepodległości i suwerenności. Zwraca też uwagę, że w łonie opozycji zdawano sobie sprawę, iż po osiągnięciu tego celu Polska powinna starać się ułożyć dobre relacje z Rosją. W tekście trzecim Autor przekonuje, że w opozycyjnych rozważaniach dotyczących przyszłości Europy Środkowo-Wschodniej, czołowe miejsce zajmowała kwestia ukraińska. Na potwierdzenie tej tezy przytacza liczne wypowiedzi publicystów drugiego obiegu i działaczy emigracyjnych na ten temat. Przedstawia też opracowaną przez działaczy Konfederacji Polski Niepodległej i opublikowaną na łamach „Drogi” - „Rezolucję o prawie Ukrainy do niezawisłego bytu”. Dokument ten, jak się wydaje, najlepiej odzwierciedla stanowisko całej ówczesnej opozycji politycznej w tej sprawie. Przekonywano w nim między innymi, że Polska nie może godzić się na uzależnienie Ukrainy od Rosji. Nie może też rościć sobie prawa do wywierania jakiegokolwiek wpływu Ukrainę. Dalej pisano, że w interesie Polski leży utworzenie i umocnienie przez Ukraińców całkowicie niepodległego państwa narodowego. W czwartym tekście Autor szczegółowo omawia i komentuje różne pomysły i koncepcje, formułowane w środowisku opozycji politycznej, na temat możliwości stworzenia wspólnego frontu państw środkowoeuropejskich w walce z radziecką dominacją. Przytacza argumenty, których używano opowiadając się za ścisłą współpracą krajów i narodów tego

regionu. Wskazuje trudności i przeszkody, które w opinii działaczy opozycyjnych należało przezwyciężyć, aby ta współpraca była możliwa. Zwraca też uwagę na spory, jakie toczono na łamach niezależnych wydawnictw w związku z wysuwanymi przez niektóre odłamy opozycji koncepcjami utworzenia konfederacji czy federacji państw Europy Środkowo-Wschodniej.

Cykl zamyka artykuł pt.: *Piłsudczykowska koncepcja Międzymorza jako projekt integracji środkowoeuropejskiej w programach i publicystyce Konfederacji Polski Niepodległej w latach 1979-1989*. Przypomniano w nim okoliczności powstania i istotę koncepcji „Międzymorza”. Podkreślono, że program integracji państw leżących między morzami Bałtyckim, Czarnym i Adriatyckim popularny był szczególnie w środowisku Konfederacji Polski Niepodległej. Przedstawiono korzyści, jakie w opinii lidera tej partii Leszka Moczulskiego z urzeczywistnienia idei „Międzymorza” wyniosłyby same skonfederowane państwa, jak też cały Kontynent Europejski. Wskazano, iż według działaczy KPN najważniejszą rolę w budowaniu międzymorskiego porozumienia, oprócz Polaków, powinny odgrywać narody bezpośrednio graniczące z Rzeczypospolitą: Ukraińcy, Białorusini i Litwini.

Sam wybór przedmiotu badań przez dr. M. Golińczaka należy uznać za uzasadniony. Wprawdzie po roku 1989 ukazało się wiele prac poświęconych myśli politycznej polskiej opozycji antykomunistycznej (do najbardziej znanych należą te autorstwa Andrzeja Friszke, Antoniego Dudka, Krzysztofa Łabędzia, Jana R. Sielezina, Grzegorza Waligóry), to jednak nie można powiedzieć, że temat ten został w pełni zbadany i zamknięty. Z uwagi na bogactwo organizacji działających w warunkach podziemia w PRL, a w ślad za tym postaw, koncepcji, dyskusji i sporów, zapewne jeszcze przez wiele lat będą one obiektem zainteresowania badaczy. Analiza dorobku środowiska opozycji antykomunistycznej dotyczącego możliwych czy oczekiwanych relacji pomiędzy państwami bloku wschodniego po ewentualnym jego rozpadzie mogło być zamierzeniem interesującym, ponieważ dotychczas nie doczekaliśmy się solidnego opracowania poświęconego tzw. myśli wschodniej opozycji.

Nie można odmówić Habilitantowi dobrego rozeznania w temacie badań. Zwraca też uwagę dobrą znajomość, właściwy dobór i umiejętne wykorzystanie materiałów źródłowych oraz literatury przedmiotu. Materiał źródłowy stanowią przede wszystkim programy ugrupowań opozycyjnych oraz ukazująca się w drugim obiegu opozycyjna prasa. Na literaturę przedmiotu złożyły się liczne opracowania naukowe, które ukazały się czy to w formie książkowej, czy w formie artykułów, poświęcone między innymi działalności opozycji antykomunistycznej w PRL, historii Europy Środkowo-Wschodniej oraz relacjom pomiędzy

państwami i narodami tego regionu, międzynarodowemu bezpieczeństwu czy też historii Rosji i Związku Radzieckiego.

Publikacje wchodzące w skład głównego osiągnięcia naukowego prezentują dobry poziom merytoryczny, a ich układ jest zwięzły. Habilitant umiejętnie posługuje się językiem naukowym. Ten jest komunikatywny, a narracja prowadzona w sposób klarowny i rzeczowy.

Przechodząc do uwag krytycznych, muszę stwierdzić, że tytuł osiągnięcia naukowego (*Europa Środkowo-Wschodnia w polskiej myśli politycznej. Przypadek polskiej opozycji antykomunistycznej lat 80. XX wieku*), na który składa się cykl 11 publikacji, tylko częściowo jest zbieżny z treścią tych ostatnich. Sugeruje on, że przedmiotem analizy będą państwa (narody) leżące w tej części Europy. Tymczasem tylko trzy ostatnie opracowania zamieszczone w cyklu spełniają ten warunek. Niestety, nie ma w nim ujętej kwestii czeskosłowackiej/czeskiej, słowackiej, litewskiej czy białoruskiej. Natomiast nie wiadomo dlaczego aż cztery inne artykuły z cyklu odnoszą się do Związku Radzieckiego (Rosji). Podobnie jest w autoreferacie, w którym Habilitant dużo pisze o Rosji i jej „wyjątkowym” miejscu w polskiej myśli politycznej, a stosunkowo niewiele miejsca poświęca krajom (narodom) Europy Środkowo-Wschodniej. Poza tym w tytule osiągnięcia naukowego jako cezurę czasową wskazano lata 80. XX wieku. Tymczasem w tytułach aż sześciu opracowań go tworzących cezura ta została zakreślona szerzej i obejmuje również lata 70. XX wieku. W autoreferacie przygotowanym przez Habilitanta brakuje również precyzyjnie sformułowanego celu naukowego pracy (cyklu publikacji), w sposób bardzo skrótowy odniesiono się także do zastosowanych metod i technik badawczych.

Jednak mój podstawowy zarzut dotyczy tego, że treść aż pięciu opracowań włączonych przez dr M. Golińczaka do głównego osiągnięcia naukowego, jest niemal identyczna (różnice są niewielkie) jak treść kilku fragmentów jego pracy doktorskiej, która w wersji książkowej ukazała się w 2009 roku. A konkretnie:

- artykuł pt.: *Opozycja polityczna: problemy terminologiczne i definicyjne analizy działalności polskich ugrupowań antykomunistycznych lat 70. i 80. XX wieku* – powiela treści zawarte w podrozdziale 1, R. 2, pt.: *Różne oblicza opozycji politycznej: problemy terminologiczno-definicyjne*, s. 24-34;
- artykuł pt.: *Stosunki polsko-radzieckie i polsko-rosyjskie w publicystyce polskich ugrupowań antykomunistycznych drugiej połowy lat 70 i lat 80. XX wieku* – powiela treści zawarte w podrozdziale 3, R. 3, pt.: *Propozycje ułożenia stosunków polsko-radzieckich i polsko-rosyjskich w publicystyce opozycji politycznej*, s. 140-160;

- artykuł pt.: *Percepcja reform Michaiła Gorbaczowa w polskiej publicystyce drugiego obiegu w latach 1985-1989* – powiela treści zawarte w podrozdziale 2, R. 3, pt.: *Pierestrojka Michaiła Gorbaczowa a polska opozycja polityczna*, s. 128-139;
- artykuł pt.: *Postrzeganie Rosji i Rosjan w publicystyce polskiej opozycji politycznej lat 70. i 80. XX wieku* – powiela treści zawarte w podrozdziale 4, R. 4, pt.: *Obraz Rosji i Rosjan w dyskusjach polskiej opozycji politycznej*, s. 207-228;
- artykuł pt.: *Kwestia ukraińska w myśli politycznej polskiej opozycji antykomunistycznej w drugiej połowie lat 70. i w latach 80. XX wieku* – powiela treści zawarte w podrozdziale 1, R. 4, pt.: *Opozycyjne rozważania na temat Ukrainy*, s. 183-197.

Z porównania dat wynika, co prawda, iż cztery z wymienionych artykułów zostały wydane drukiem wcześniej (w 2008 r.), niż praca doktorska (2009 r.), ale znaczy to tylko tyle, że Habilitant skopiował je z nie opublikowanego oryginału doktoratu (co nie jest nadużyciem), który następnie w całości wydał w wersji książkowej rok później. W monografii dr M. Golińczak nie umieścił jednak żadnej informacji o tym, że jej wydanie zostało poprzedzone publikacją wspomnianych artykułów. Piąty artykuł, o którym mowa (*Percepcja reform Michaiła Gorbaczowa...*), ukazał się drukiem w 2012 roku, a zatem już po opublikowaniu pracy doktorskiej.

Z tego dość skomplikowanego opisu wynika następująca najważniejsza konkluzja: Habilitant do osiągnięcia awansu naukowego próbuje ponownie wykorzystać te same materiały (publikacje), które wcześniej posłużyły mu do uzyskania stopnia naukowego doktora. A takie postępowanie niewątpliwie narusza zasady dobrej praktyki akademickiej.

4. Ocena pozostałych osiągnięć naukowych

Pozostały dorobek naukowy Habilitanta jest bardzo skromny. Tworzą go zaledwie cztery artykuły (opracowania w pracach zbiorowych), dwie współredakcje dzieł zbiorowych, kilka publikacji mniejszego formatu (*Wstęp*, *Zakończenie*, dwa hasła encyklopedyczne i trzy biografie) oraz publikacja nienaukowa (nierecenzowana). W niewielkim stopniu wzbogacają one podlegające ocenie główne osiągnięcia naukowe.

Tutaj również, wśród wymienionych przez Habilitanta publikacji, znalazło się opracowanie (*Polska opozycja antykomunistyczna lat 70. i 80. XX wieku wobec przeobrażeń wewnętrznych i polityki zagranicznej Związku Radzieckiego*, [w:] „Pamięć i Sprawiedliwość” 2010, nr 15, s. 349-382), które powstało z połączenia kilku fragmentów jego pracy doktorskiej (Golińczak M., *Związek Radziecki...*, s. 105-113, 115-139, 160-172). Tym razem jednak dr M. Golińczak podaje stosowną informację w autoreferacie (s. 26).

Interesującym opracowaniem jest wspomniana pozycja nienaukowa (*DDZ Punkrock i Pobocza*, Dzierżoniów 2017, ss. 108), jednak jako dzieło nierecenzowane, nie może być zaliczone do dorobku naukowego Habilitanta.

5. Ocena działalności naukowo-badawczej, dydaktycznej, organizatorskiej i popularyzatorskiej

Udział w konferencjach naukowych

Habilitant od uzyskania stopnia doktora w 2006 roku brał czynny udział w dziewięciu konferencjach naukowych. Wszystkie one były organizowane w Polsce. Trzy z nich miały charakter międzynarodowy. Poza tym w trzech przypadkach dr M. Golińczak pełnił funkcję kierownika naukowego, sekretarza bądź członka komitetu organizacyjnego konferencji. Tematy wygłaszanych przez Habilitanta referatów w większości przypadków pokrywają się z tytułami jego publikacji (artykułów/opracowań w pracach zbiorowych).

Wizyty i staże naukowe

Dr M. Golińczak nie odbywał wizyt i staży naukowych.

Udział w zespołowych i indywidualnych projektach badawczych

W latach 2007-2008 Habilitant był uczestnikiem społecznego projektu dokumentacyjno-historycznego „Encyklopedia Solidarności”, prowadzonego przez Wydawnictwo Volumen w Warszawie i Stowarzyszenie Pokolenie w Katowicach. Przygotował wówczas do druku pięć biogramów dolnośląskich działaczy opozycji politycznej w PRL: Edwarda Czapiewskiego, Jerzego Juliana Czyżewskiego, Teofila Frankowskiego, Jerzego Andrzeja Przystawy i Ludwika Turko.

Od 2014 roku dr M. Golińczak jest współpracownikiem Centralnego Projektu Badawczego Instytutu Pamięci Narodowej pt.: „Opozycja i opór społeczny w PRL”/”Encyklopedia Solidarności. Opozycja w Polsce 1956-1989”/”Opozycja i opór społeczny w Polsce 1956-1989”.

Habilitant dwukrotnie podjął starania o finansowanie projektu badawczego: w 2015 roku wspólnie z dr hab. Krystyną Rogaczewską złożył wniosek do Narodowego Centrum Nauki o finansowanie projektu badawczego pt.: „Liberalno-Demokratyczna Partia „Niepodległość”. Studium z dziejów myśli politycznej polskiej opozycji antykomunistycznej w latach 80. XX wieku”; w 2018 roku wspólnie z dr Małgorzatą Madej i dr Małgorzatą

Alberską złożył wniosek do Narodowego Centrum Nauki o finansowanie projektu badawczego pt.: „Działania antydyskryminacyjne prowadzone przez miasto Wrocław w okresie 2004-2014”. Oba wnioski zostały ocenione pozytywnie, ale odmówiono ich finansowania.

W 2010 roku dr M. Golińczak pełnił rolę kierownika projektu w badaniach ankietowych dotyczących preferencji wyborczych w wyborach na prezydenta miasta Wałbrzycha, przeprowadzonych przez studentów PWSZ w Wałbrzychu.

Działalność dydaktyczna

Habilitant po otrzymaniu stopnia doktora prowadził ze studentami różnych dolnośląskich uczelni zajęcia dydaktyczne między innymi z następujących przedmiotów: Współczesne systemy polityczne, Partie i systemy polityczne, System polityczny RP, Integracja europejska, Bezpieczeństwo narodowe, Stosunki międzynarodowe, Geopolityczne aspekty bezpieczeństwa, Geografia polityczna i gospodarcza świata, Polska w Europie. Niestety, nieznana jest forma tych zajęć (wykład, ćwiczenia, konwersatorium) oraz wymiar godzinowy. Dr M. Golińczak nie prowadził seminariów licencjackich.

W 2009 roku dr M. Golińczak za pracę dydaktyczną otrzymał nagrodę Rektora PWSZ w Wałbrzychu.

Działalność organizacyjna

Habilitant nie ma osiągnięć na tym polu.

Działalność popularyzatorska

- Udział w roli moderatora w seminarium zorganizowanym przez Katedrę Studiów Europejskich Uniwersytetu Wrocławskiego i Polskie Towarzystwo Studiów Europejskich we Wrocławiu, 13.12. 2018 r.

- Udział w roli panelisty w panelu dyskusyjnym zorganizowanym przez Instytut Pamięci Narodowej o. Poznań i Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Poznań, 03.10. 2013.

Inne

Współpraca z Centrum Monitoringu Społecznego i Kultury Obywatelskiej we Wrocławiu. Praca przy korekcie wydawnictw:

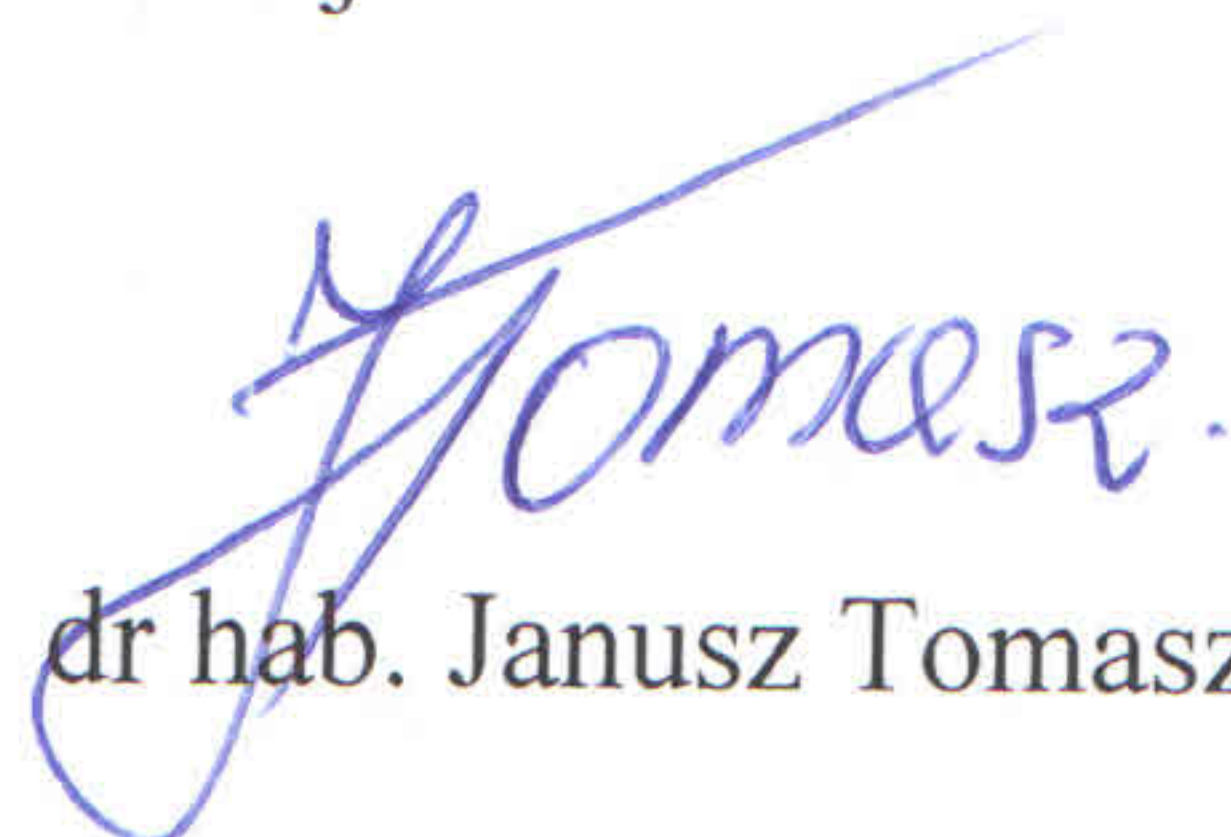
- *Wpływ dziesięcioletniego członkostwa w Unii Europejskiej na kulturę i życie codzienne Dolnoślązaków. Raport końcowy*, Wrocław 2014;

- *Analiza dróg rozwoju zawodowego absolwentów szkół ponadgimnazjalnych Dolnego Śląska*, Wrocław 2014;

- *Zielone miejsca pracy na Dolnym Śląsku i świadomość ekologiczna mieszkańców regionu*, Wrocław 2014.

Wniosek końcowy

Biorąc pod uwagę brak widocznych postępów w rozwoju naukowym, a w jego trakcie poszerzaniu zainteresowań badawczych, stosunkowo skromny w sensie ilościowym i mało zróżnicowany tematycznie dorobek publikacyjny, brak lub małą aktywność na polu współpracy międzynarodowej, działalności organizatorskiej i popularyzatorskiej oraz wpisywanie przez Habilitanta do dorobku jako nowych publikacji (materiałów, treści), które wcześniej posłużyły mu do uzyskania stopnia naukowego doktora, nie mogę niestety poprzeć wniosku o nadanie dr. Markowi Golińczakowi stopnia naukowego doktora habilitowanego nauk społecznych w dyscyplinie nauk o polityce i administracji.

dr hab. Janusz Tomaszewski